

Het plan van de man

Henriëtte Neuijen

Meer mannen voor de klas.

Eind september 2007 presenteerde minister Plasterk met de nota *Meer kansen voor vrouwen* het emancipatiebeleid voor de komende vier jaar. Naast bescheiden bijval was er een breed gedragen kritiekpunt te horen: de emancipatie van jongens en mannen wordt in de nota genoemd, zonder dat er beleidsmaatregelen aan verbonden worden.

De PvdA hielp haar minister door een Plan van de Man op te stellen met tien actiepunten. Plasterk heeft inmiddels aangegeven met welke maatregelen hij deze punten gaat aanpakken.

Wat staat er op de rails op het gebied van mannenemancipatie?

Als eerste punt pleit het Plan van de Man voor 'ontspannen carrière maken'. Waarom moet je al voor je veertigste de belangrijkste carrièrestappen zetten? Werknemers blijven langer gezond en fit en een meer gelijkmatige spreiding maakt het ook voor mannen mogelijk om naast hun werk een rol van betekenis te spelen in het huishouden, gezin, vrijwilligerswerk en mantelzorg. Dat vereist wel dat oudere werknemers een volwaardige plek hebben binnen organisaties en dat bedrijven flexibel zijn in werktijden en verlofregelingen. In het kielzog hiervan passen de punten twee, drie en vier uit het Plan van de Man, namelijk een pleidooi voor een langer vaderverlof (verlofdagen direct na de bevalling), een verlenging van het ouderschapsverlof van 13 naar 26 weken dat niet overdraagbaar is op de partner, en ruimte voor voltijd min. Dat laatste wil zeggen dat niet alleen gestimuleerd moet worden dat vrouwen meer uren gaan werken, maar ook dat mannen wat minder gaan werken, zodat beide partners aan een redelijke verdeling van arbeid en zorg toekomen.

Gezinsvriendelijk beleid

Minister Plasterk vertaalt het streven naar meer ontspannen carrière maken in het aandringen bij sociale

partners op gezinsvriendelijk beleid. Maatregelen dus, die het mogelijk maken om arbeid en zorg optimaal met elkaar te combineren met behoud van carrièreperspectief voor beide partners. Een grote conferentie zit in de pijplijn voor begin 2009, in samenwerking met de ministers Rouvoet (Jeugd en Gezin) en Donner (Sociale Zaken en Werkgelegenheid). Doel van de conferentie is het creëren van breed maatschappelijk draagvlak en bedrijven en instellingen te enthousiasmeren om gezinsvriendelijk beleid te voeren.

Een verruiming van het ouderschapsverlof is in de gezinsnota van Rouvoet uitgewerkt: sinds 1 januari 2009 kunnen gezinnen gebruik maken van de fiscale ouderschapsverlofkorting (50% van het minimumloon) los van de weinig populaire levenslooplegeling. Het verlof is bovendien verdubbeld van 13 naar 26 weken per ouder en er wordt nog gekeken naar flexibilisering van de regeling (bijvoorbeeld het verlof mogen verdelen in brokstukken, gespreid over een langere periode).

Wellicht trekt dit meer vaders over de streep. De financiële factor heeft veel invloed op het gebruik van de regeling. In de cao voor de overheid wordt ouderschapsverlof doorbetaald en daar maakt vijftig procent van de vaders gebruik van, tegen tien pro-

cent van de vaders in de marktsector die niet doorbetaalt.

Over het vaderschapsverlof blijken de meningen verdeeld. Een initiatiefvoorstel van GroenLinks in juni 2008 om het vaderverlof (dus direct na de bevalling) van twee naar tien dagen uit te breiden stuitte op doorslaggevende weerstand. VNO-NCW en MKB Nederland vinden het volstrekt onaanvaardbaar dat de kosten volledig bij de werkgevers worden gelegd. Plasterk is het ermee eens dat de rekening in het GroenLinks-voorstel voor werkgevers te hoog is. In een interview in *Opzij* (november 2008) licht Plasterk toe dat het wat hem betreft een kwestie is tussen werkgevers en werknemers. De overheid kan het goede voorbeeld geven vindt hij en hij houdt bedrijven voor dat doorbetalen "wel zo netjes is omdat mannen er dan ook gebruik van maken." De suggestie voor Voltijd min voor mannen versus DeeltijdPlus voor vrouwen heeft de minister neergelegd bij de Taskforce DeeltijdPlus, omdat zij als taak heeft bestaande vooroordelen aan te kaarten. Vrouwen moeten meer uren kunnen werken zonder het stempel van slechte moeder opgedrukt te krijgen en mannen moeten ouderschapsverlof op kunnen nemen of tijdelijk minder uren werken zonder weggezet te worden als ambitieeloos. Binnen een 36-urige

werkweek kan een papadag ook gecreëerd worden door vier dagen negen uur te werken. In een toespraak tijdens de presentatie van het werkplan van de Taskforce DeeltijdPlus legt minister Plasterk de nadruk op tijdelijk. Een bepaalde periode, als de kinderen klein zijn, "om te voorkomen dat alleen vrouwen korter gaan werken als er kinderen komen". Twee keer vier dagen werken in een gezin is een verschuiving in het denken van de minister ten opzichte van een jaar ervoor. Meer flexibiliteit in de ambities zal er waarschijnlijk niet in zitten. Het kabinet streeft immers vooral naar méér arbeidsuren. De beroepsbevolking neemt in de toekomst af, dus de overheid heeft er geen belang bij als het aantal gewerkte uren omlaag gaat.

Talk about sex

'Paternalistisch' en 'preuts' vonden veel mensen de paragraaf van Plasterk in de Emancipatienota, waarin staat dat er inzicht nodig is in de effecten van een geseksualiseerde samenleving op vrouwen en meisjes. Het Plan van de Man gaat niet in die kritiek mee en benadrukt juist dat vooral jongens ondersteuning nodig hebben bij hun seksuele vorming. Respectvol omgaan met meisjes is daarbij een belangrijk leerpunt.

Ook minister Plasterk houdt aan zijn punt vast en bepleit in zijn antwoord dat seksuele weerbaarheid voor meisjes anders is dan voor jongens. Waar het bij meisjes gaat om het bepalen van hun eigen wensen en grenzen, gaat het bij jongens eerder om het weerstaan van groepsdruk in hun benadering van meisjes. Hierbij zoekt hij de samenwerking met de staatssecretaris van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, omdat het doel is dat seksueel geweld minder kans krijgt. Concrete voorstellen laten nog even op zich wachten, aangezien er twee onderzoeken lopen in opdracht van de minister. Het eerste betreft het effect van seksualisering van de rol van meisjes en vrouwen op het zelfbeeld, opvattingen en gedrag van jon-

geren. Het tweede brengt de succes- en faalfactoren in kaart van bestaande initiatieven en projecten rond seksuele weerbaarheid. Deze inventarisatie heeft al aan het licht gebracht dat er weinig specifieke initiatieven zijn gericht op jongens (met name allochtone jongens) en dat er weinig aandacht is voor gedragsverandering. Concreet valt er over dit punt dus nog niet veel te zeggen. Plasterk gelooft (volgens het eerder genoemde interview in *Opzij*) vooral in *management by speech*, dus mondeling zijn visie uitdragen en betrokkenen aanspreken, bijvoorbeeld als het gaat om de beeldvorming in videoclips (mannen in een pooierrol, vrouwen slechts als versiering ofwel *armcandy*). Ook hier heeft Plasterk steun van de minister van Jeugd en Gezin die de discussie aanzwengelde over de losse seksuele moraal onder een (beperkte) groep jongeren¹.

Mannen voor vrouwenwerk

Drie punten uit het Plan van de Man laten zich samenvatten onder de noemer meer mannen in traditionele vrouwenberoepen en mantelzorg. In het onderwijs is het aantal mannelijke leerkrachten drastisch afgenomen en in de zorg werken sinds jaar en dag weinig mannen. Voor de identificatie van jongens zijn mannen voor de klas wel belangrijk, aldus het Plan van de Man en het voorstel is om meer mannen te werven voor de Pabo en het leraarsberoep aantrekkelijker te maken voor mannen. En wat betreft de zorg stelt het Plan dat er wel meiden worden geworven voor technische beroepen maar andersom geen jongens voor de zorg, terwijl in deze sector

De uitgever van Playboy kan niet zonder 'armcandy'.

grote tekorten verwacht worden. Plasterk stemt ermee in dat de sterke seksesegregatie ongewenst is, omdat het beloningsverschillen met zich meebrengt en divers samengestelde teams beter presteren. Werving van mannen is bovendien interessant omdat in zorg en onderwijs ernstige personeelstekorten dreigen te ontstaan.

Het blijkt dat er al enkele initiatieven lopen om deze punten aan te pakken. Er is een kwaliteitsagenda voor het opleiden van leraren, waarin gebruik gemaakt wordt van de resultaten van de pilotprojecten *Paboys* en onderzoek naar de aantrekkelijkheid van een beroep in het onderwijs. Jongens interesseren voor beroepen in de zorg hoopt men onder andere te bereiken via de maatschappelijke stages en andere accenten in de beroepsvoorlichting (technische aspecten meer benadrukken). En verder ligt de uitnodiging bij werknemers- en werkgeversorganisaties om voorstellen te doen voor de voorspelde personeelstekorten en dat kan een voorstel zijn om mannen te werven.

Hier wordt dus de bal teruggespeeld naar de sector zelf en is het afwachten of werkgevers en vakbonden op deze uitnodiging ingaan en hoe zij dat dan doen.

Ruimte voor mannen in de mantelzorg blijft in het Plan van de Man beperkt tot het voorstel dat onder organisaties die werken met mantelzorgers en vrijwilligerswerk een actie gestart wordt om meer mannen bij hun werk te betrekken.

In zijn reactie verwijst de minister naar het algemene beleid dat is neergelegd in de beleidsbrief Mantelzorg en Vrijwilligerswerk 2008-2011. Zijn tweede punt is dat hij een beleidsreactie belooft als het SCP in het najaar van 2008 de resultaten presenteert van een onderzoek naar dubbele belasting onder vrouwen waarin ook aandacht zal zijn voor de rol van

Voetnoot

¹ Dit was naar aanleiding van de documentaire *Sex sells* van Mildred Roethof.

Logo van de website van het Vadercentrum Adam in Den Haag.

mannen in de mantelzorg. Een zwak punt. Allereerst is het vreemd dat het Plan van de Man mantelzorg en vrijwilligerswerk in een adem noemt. Vrijwilligerswerk hoeft niets met (mantel)zorg te maken te hebben. Maar de reactie van de minister is ook niet bevredigend. In de beleidsbrief mantelzorg en vrijwilligerswerk (van staatssecretaris Bussemaker, VWS) komt het woord mannen niet voor, noch het woord sekse. Wel is er aandacht voor de combinatie van arbeid en mantelzorg vanwege de negatieve relatie tussen de intensiteit van zorgverlening en de intensiteit van arbeid: hoe meer uren werk, hoe minder zorg en omgekeerd. Het stimuleren van mantelzorgvriendelijk personeelsbeleid is een van de genoemde maatregelen om overbelasting te voorkomen. Formeel is de tekst sekseneutraal maar de inhoud is dat niet. De verdeling van mantelzorg tussen mannen en vrouwen blijft in deze beleidsbrief ongenoemd. En de beleidsreactie op het SCP-onderzoek? Navraag leert dat het betreffende onderzoek pas in maart 2009 zal verschijnen (*Toekomstverkenning informele zorg*). Een beleidsreactie is dus niet voor het eind van het voorjaar te verwachten. Voor deze reactie zal overleg gevoerd worden met VWS. Het is dus nog echt afwachten welk compromis daar uit voortkomt, want het belang van voldoende mantelzorgers en het belang van arbeidsparticipatie lopen bepaald niet parallel.

Neue Männer braucht das Land

“Neue Männer braucht das Land” zong de Duitse Ina Deter in 1983.

En zo laten zich de laatste twee punten uit het Plan van de Man samenvatten: mannelijke rolmodellen in beeld en de ‘Uit het keurslijf Prijs’. Het idee is dat bekende mannen, van verschillende leeftijden en in verschillende levensfasen, optreden als ambassadeurs die uitdragen hoe leuk het is om als man een compleet leven te leiden. Mannen die naast hun werk aandacht hebben voor kinderen, familie of vrijwilligerswerk. Nieuwe rolmodellen voor jongens en mannen. De ‘Uit het keurslijf Prijs’ is bestemd voor een organisatie die zich onderscheidt door op een positieve manier te werken aan de emancipatie van mannen. Op vaderdag 2009 zullen we daar

Er zijn nieuwe rolmodellen nodig voor mannen en jongens.

meer van vernemen. Minister Plasterk neemt beide ideeën over en zal dus in juni mannelijke rolmodellen in de schijnwerpers zetten die een jaar lang de rol van ambassadeur gaan vervullen. Ook zal hij dan voor de eerste keer de ‘Uit het keurslijf Prijs’ uitreiken.

Extraatje

Wat niet in het Plan van de Man genoemd wordt, maar wat de minister wel gedaan heeft, is een brief aan de Tweede Kamer schrijven over de emancipatie van vrouwen en mannen uit etnische minderheidsgroepen. Uitgangspunt is dat een grote groep mannen zich voelt tekortschieten vanwege hun maatschappelijke positie, wat tot druk binnen het gezin leidt. De emancipatie van hun vrouwen en dochters zien deze mannen als een bedreiging om nog meer in een achtergestelde positie te raken. Vaders hebben echter wel invloed op de emancipatie van hun partners en van hun dochters en zonen via de opvoeding. Om die reden stelt Plasterk samen met de minister voor Wonen, Wijken en Integratie 2,4 miljoen euro beschikbaar om in samenwerking met gemeenten de oprichting van een aantal vadercentra mogelijk te maken. Een vadercentrum is een laagdrempelige wijkvoorziening, waar activiteiten en cursussen georganiseerd worden gericht op het doorbreken van rolpatronen en het activeren van vaders om een actieve rol in de opvoeding op zich te nemen. Voorbeeld is het multiculturele vadercentrum Adam in Den Haag, dat 2500 mannen bereikt en door de Europese Commissie is genoemd als *good practice*. ■